

Teodora Sorina COCA

Adevărul creștin în publicistica lui Mihai Eminescu

Mulți necunosători care au intrat în contact cu opera eminesciană s-au grăbit să facă afirmații nefondate în care susțineau că poetul nu crede în Dumnezeu. Premisa de la care au plecat putea fi poezia *Împărat și proletar*: "Religia-o frază de dânșii inventată / Ca cu a ei putere vă aplece-n jug / Căci de-ar lipsi din inimi speranța de răsplătă / După ce-amar muncirăți, mizeri viața toată, / Ați mai purta osânda ca vita de la plug?".

Puțini sunt aceia care știu că Mihai Eminescu a fost atras dintotdeauna de cărțile vechi religioase și a cules o mulțime de însemnări, de-a lungul anilor, cu privire la însemnătatea religiei, a credinței, mai ales în timpul studiilor la Viena și Berlin. Mare pasionat de filosofie, Eminescu a găsit în operele unor filosofi ca Platon, Aristotel, Kant, Hegel sau Descartes argumente pentru existența lui Dumnezeu. Problema religiei, a creștinismului, ocupă pagini întregi din manuscrisele eminesciene. Constantin Noica și D. Vatamaniuc au dezbătut pe larg acest subiect în lucrările lor. În următorul citat, Eminescu făcea câteva observații privitoare la istoria creștinismului primitiv, o afirmație care ar putea fi socotită un punct de plecare al poeziei abia citate: "Fiindcă religia creștină, așa cum era ea, trebuia, pentru a fi primită de clasele superioare, ca să facă concesioni. Prin asta ea încetează de a fi creștină. De aici începe falsificarea ei și prefacerea într-o religie care, ca toate cele orientale, n-a fost decât înrădăcinarea subiectivă a unei stări sociale date și credința cum că Dumnezeu a lăsat teologia ca toată împărțirea lucrurilor și a oamenilor să fie așa cum este".

Multe dintre articolele sale apărute în presa vremii reflectă preocuparea pentru definirea adevărului creștin, aflarea relației dintre om și divinitate.

În 1878 apărea în ziarul *Timpul* articolul intitulat, simplu și la obiect, *Paștele*. Este ușor de remarcat în el dragostea față de Dumnezeu și dezgustul față de cei care se ascund sub masca unor așa-ziși creștini, deși nu sunt decât niște ipocriți nevrednici de iubirea Tatălui Ceresc. Poetul constată cu tristețe că puțini sunt aceia care cred cu adevărat în Dumnezeu: "La întrebarea ce și-o face David Strauss, scriitorul vieții lui Iisus, de mai suntem noi creștini sau ba, o întrebare la care răspunde negativ, noi adăogăm o alta: fost-am vreodată creștini? - și suntem dispuși a răspunde nu". Argumentul e că oamenii, în general, încalcă poruncile și se lasă guvernați de propriile poftă, mult mai puternice decât credința, păcătuiind, hulind, încălcând jurăminte, mințind, batjocorind.

Chiar conștientizând faptul că fac o mulțime de păcate, recunoscând că sunt "răii-răilor", ei au, totuși, pretenția de a nu fi pedepsiți, deoarece acest lucru ar fi, chipurile, în contradicție cu calitățile Domnului de "atotbun, îndelung răbdător, lesne iertător".

În finalul articolului, Eminescu revine la sentimente mai bune, se lasă cuprins de spiritul Sărbătorilor Pascale, vorbește despre frumusețea lor, despre tradiții, datini și își încheie gândurile urând cititorilor "HRISTOS A ÎNVIAT!".

Din istoria mănăstirilor închinată este un alt articol în care poetul își arată interesul pentru religia ortodoxă și sprijină inițiativa de toată lauda a Arhimandritului Chiriac, stareț al Bisericii "Întâmpinarea Domnului". Acesta plecase într-o călătorie prin Țările Române, pentru a aduna cărți în vederea înființării unei biblioteci la Schitul Cotlomosului. Publicistul încurajează cititorii să trimită la redacția *Timpului* cărți și bani, pe care ar dori să-i ofere ca donație în folosul proiectului bibliotecii. Din nou, Eminescu evidențiază strânsa legătură dintre carte și credință, precum și rolul credinței și al educației în formarea și creșterea caracterului.

Un alt material care subliniază același lucru se intitulează *Cu timpul au început a se recunoaște*, în care se discută despre însemnătatea limbii cărților bisericești. Autorul pleacă de la un exemplu foarte precis, Biblia lui Martin Luther King, scrisă într-unul dintre dialectele limbii germane, devenit mai târziu limbă literară și de stat. Apoi revine la situația țării, unde lucrurile s-au petrecut într-un mod similar. În încercarea de a contracara tentativa calvinilor de a atrage la Reformă poporul român, Biserica și domniile române au tradus cărți bisericești în limba română, pe care au sfințit-o și au introdus-o în biserică și stat.

Articolul *Înființarea unei Mitropolii* vorbește despre construirea în București a unei Mitropolii romano-catolice, care, în opinia publicistului, i-ar sili pe românii ortodocși să înceapă o luptă contra bisericii catolice. Motivul pentru care se face această supozitie este acela că înființarea ei ar însemna sporirea creștinilor de rit latin în România. Ceea ce ar veni în contradicție cu interesul național al românilor, care identifică religia cu naționalitatea și-i consideră străini pe toți cei care nu sunt de legea neamului românesc: "sunt străini și chiar mai puțin curați, mai prejos de noi...". Pentru a spori aceste antipatii, Eminescu readuce în atenția cititorilor chinurile la care au fost supuși în trecut o mare parte dintre români din cauza religiei lor, fiind asupriți de regii catolici, de habsburgi, care au și desființat Mitropolia Ortodoxă de la Alba Iulia. Înființarea ar duce la o dezbinare confesională și ar slăbi poziția dinastiei Hohenzollern în România.

Poetul se identifică cu poporul, folosind pronumele personale, pronumele și adjectivele posesive, precum și verbele la persoana I, plural: "Noi, poporul latin de confesie ortodoxă, suntem în realitate elementul menit a încheia lanțul dintre Apus și Răsărit; aceasta o simțim noi înșine (...) aceasta o voim și dacă dinastia va împărtași direcția de mișcare a poporului românesc, o vom și face (...) vrăjmașii, oricari ar fi ei, ne vor găsi uniți și tot atât de uniți și tot atât de tari în hotărârile noastre ca și în trecut".

În alte două materiale publicate în ziarul *România liberă*, *Iconarii d-lui Beldiman*, Mihai Eminescu abordează problema icoanelor de proveniență rusească, excluzând din start influența lor: "nu poate avea o importanță politică în ochii unei judecăți sănătoase". Abundența respectivelor icoane se explică prin lipsa unei industrii naționale, atâta vreme cât cele lucrate la Gherla erau "foarte primitive, fabricate de țărani simpli și naivi, fără nici o cultură artistică, și combătute chiar de episcopii din Transilvania". Importul durează de multe sute de ani și problema nu e de actualitate, importantă fiind crearea unei industrii naționale de icoane cromolitografiate, "care să poată concura produsele rusești și să le înlocuiască".

Unul dintre cele mai impresionante materiale publicistice este, fără îndoială, *Serbarea de la Putna* întru memoria lui Ștefan cel Mare, un reportaj excepțional, în care se remarcă talentul literar, nemărginit, al poetului nepereche. Reportajul descrie, pentru început, drumul către mănăstirea Putna "a cărui împrejurime, dotată de natură și de oameni cu cele mai bogate daruri, cu cele mai bogate podoabe, îți răpește vederile și-ți dezmiardă sufletul". Tot o dezmiardare e și auzul predicii rostite de preot, sentimentele religioase, patriotismul și însuflețirea care i-au mișcat inima. Preocuparea pentru detalii este covârșitoare și - fără voie chiar - este imposibil să nu fii transpus în aceea atmosferă. Stilul relatării, sugestia de măreție a slujbei și de sacralitate a locului sunt ale unui creștin adevărat, care acordă o importanță primordială credinței și prezenței lui Dumnezeu în viața sa.

Toate articolele pe subiecte de religie sunt bazate pe cunoștințe extrem de aprofundate de teologie: cunoașterea titlurilor, a rangurilor bisericești, cunoașterea prevederilor și acordurilor dintre guvern și Biserică, a poziției Bisericii în organismul statului, parcursul istoric al țării noastre, drepturile canonice ale Bisericii Apusene, tezele teoretice de cosmogonie și, bineînțeles, studiul îndelungat al Vechiului și Noului Testament. Publicistica lui Mihai Eminescu axată pe probleme de teologie este fermă și necruțătoare. Respectul pentru creștinism și ortodoxie este nemărginit, poetul fiind într-o permanentă luptă cu cei care ponegresc și atacă Biserica și credința ortodoxă. Poetul e un creștin autentic, care stabilește o relație profundă între ortodoxie și patriotism.

FORMULAR DE ÎNSCRIERE LA ȘCOALA ROMÂNĂ

ȘCOALA DE MATEMATICĂ ȘI FIZICĂ (română/engleză)

Numele studentului: _____ Vârsta _____

Numele părintelui (opțional) _____

Telefon _____ e-mail _____ website _____

Adresa (opțional) _____

AN ȘCOLAR 2010/2011

SESIUNEA DE VARĂ 2010

Limba română

Limba română

Limba engleză vorbită

Limba engleză vorbită

Istoria românilor

Istoria românilor

Matematică

Matematică

Aritmetică

Aritmetică

Algebră 1

Algebră 1

Algebră 2

Algebră 2

Geometrie

Geometrie

SAT (Scolastic Aptitude Test)

SAT

Fizică - experiențe

Fizică - experiențe

Fizică-olimpiade -OIF & Yale

Fizică-olimpiade -OIF & Yale

OIF: Olimpiada Internațională de Fizică

Comentariu _____

Pentru informații și înregistrare folosiți adresele de e-mail și școala.romana@yahoo.com; lumina.publishing@yahoo.com sau telefoanele: (203) 609 0490; (718) 786-9401.

Locația în Queens, New York: sala de jos a restaurantului "Transilvania".

BINE AȘI! VENI!

Prof. Dr. Nicholas Andronescu